

HENDRIK DE MAN: *Der Kampf um die Arbeitsfreude*. Verlegt bei Eugen Diederichs in Jena 1927.

Forf., der er Psykolog og Lærer ved „Akademie der Arbeit“ i Frankfurt a. M. har faaet ialt 78 Elever af Aargangene 1924/25 og 1925/26 til paa Grundlag af deres personlige Erfaringer at give en Beretning om, hvorvidt og hvorfor de har følt Arbejdsglæde eller Arbejdsulyst. Uddrag af disse 78 Beretninger fylder Bogens første Hovedafsnit, Forfatterens Bearbejdelse deraf det andet.

Alle Beretninger indeholder Elementer, der baade er positive og negative med Hensyn til Arbejdsglæde, men Forfatteren mener alligevel at kunne dele dem i tre Grupper: negative, blandede og positive; paa denne Maade bliver der 15 negative, 19 blandede og 44 positive. De negative er fremherskende hos de Ikke-faglærte, de positive hos de faglærte Arbejdere.

Selv om man med Forf. tager et stærkt Forbehold overfor Forsøg paa at gøre disse Beretninger typiske for Nutidens tyske Arbejdere, synes de for en Nationaløkonom at indeholde et Fingerpeg om at den almindeligt anvendte Teori om Arbejdets Ulyst, der ækvivaleres af Lysten til Arbejdsresultatet, ikke er helt uangribelig. Denne Teori, som Økonomien har arvet fra den ældre Psykologi, og som Forf. synes at være paavirket af allerede i sin Problemstilling, bliver i Virkeligheden temmelig kraftig imødegaaet i Forklaringen af den positive Arbejdsglæde som Evne til at tilfredsstille elementære Instinkter (S. 149—68) i Forbindelse med andre mere tilfældige Motiver og social Pligtfølelse.

Af elementære Instinkter nævner Forf. følgende seks: Tätigkeit, Spiel, Aufbau, Erkenntnis, Geltung und Besitz; selv om denne Inddeling ikke virker særlig overbevisende, er man Forf. taknemlig, fordi han har samlet det paagældende Erfaringsmateriale og vist, at Modsætningen Arbejdets Ulyst ctr. Tilfredsstillelsens Lyst ikke er fyldestgørende.

En anden interessant Oplysning, som de 78 Beretninger giver, er, at der ikke i nogen større Udstrækning er Tale om Had mod Maskinerne; tværtimod ser man oftere, at Arbejderen ønsker de bedste Redskaber, og at disse betragtes som en Hjælp i Arbejdet, der i de fleste Tilfælde bevirker, at den fysiske Træthed bliver langt ringere end tidligere. Derimod mærker man næsten overalt en stærk Bitterhed og Uvilje mod de nærmeste Overordnede (de saakaldte Stehkragenproletarier), og denne Uvillie er nærmest stærkest i de offentlige Virksomheder.

HENDRIK DE MAN: *Der Kampf um die Arbeitsfreude*. Verlegt bei Eugen Diederichs in Jena 1927.

Forf., der er Psykolog og Lærer ved „Akademie der Arbeit“ i Frankfurt a. M. har faaet ialt 78 Elever af Aargangene 1924/25 og 1925/26 til paa Grundlag af deres personlige Erfaringer at give en Beretning om, hvorvidt og hvorfor de har følt Arbejdsglæde eller Arbejdsulyst. Uddrag af disse 78 Beretninger fylder Bogens første Hovedafsnit, Forfatterens Bearbejdelse deraf det andet.

Alle Beretninger indeholder Elementer, der baade er positive og negative med Hensyn til Arbejdsglæde, men Forfatteren mener alligevel at kunne dele dem i tre Grupper: negative, blandede og positive; paa denne Maade bliver der 15 negative, 19 blandede og 44 positive. De negative er fremherskende hos de Ikke-faglærte, de positive hos de faglærte Arbejdere.

Selv om man med Forf. tager et stærkt Forbehold overfor Forsøg paa at gøre disse Beretninger typiske for Nutidens tyske Arbejdere, synes de for en Nationaløkonom at indeholde et Fingerpeg om at den almindeligt anvendte Teori om Arbejdets Ulyst, der ækvivaleres af Lysten til Arbejdsresultatet, ikke er helt uangribelig. Denne Teori, som Økonomien har arvet fra den ældre Psykologi, og som Forf. synes at være paavirket af allerede i sin Problemstilling, bliver i Virkeligheden temmelig kraftig imødegaaet i Forklaringen af den positive Arbejdsglæde som Evne til at tilfredsstille elementære Instinkter (S. 149—68) i Forbindelse med andre mere tilfældige Motiver og social Pligtfølelse.

Af elementære Instinkter nævner Forf. følgende seks: Tätigkeit, Spiel, Aufbau, Erkenntnis, Geltung und Besitz; selv om denne Inddeling ikke virker særlig overbevisende, er man Forf. taknemlig, fordi han har samlet det paagældende Erfaringsmateriale og vist, at Modsætningen Arbejdets Ulyst ctr. Tilfredsstillelsens Lyst ikke er fyldestgørende.

En anden interessant Oplysning, som de 78 Beretninger giver, er, at der ikke i nogen større Udstrækning er Tale om Had mod Maskinerne; tværtimod ser man oftere, at Arbejderen ønsker de bedste Redskaber, og at disse betragtes som en Hjælp i Arbejdet, der i de fleste Tilfælde bevirker, at den fysiske Træthed bliver langt ringere end tidligere. Derimod mærker man næsten overalt en stærk Bitterhed og Uvilje mod de nærmeste Overordnede (de saakaldte Stehkragenproletarier), og denne Uvillie er nærmest stærkest i de offentlige Virksomheder.

Selv om det saaledes maa fremhæves, at de Man giver en hel Del nye Oplysninger, skal det ikke nægtes, at man Gang paa Gang synes, at Stoffet ikke er tilstrækkelig gennemarbejdet og at Forfs. egne private Kæphæste (f. Eks. Spørgsmaalet Timelønsarbejdet ctr. Akkordarbejde) rides lovligt stærkt; noget skal dog her tilgives, fordi Forf. har vovet sig ud paa et Grænseomraade, der vel næppe har været bearbejdet af andre end Karl Bücher (Arbeit und Rhythmus) og Lewenstein (die Arbeiterfrage).

Men maaske netop fordi Forf. af og til giver Følelse af at være noget usikker, sætter Bogen Tanker i Bevægelse hos Læseren, og det store Materiale gør, at man kan stille andre Spørgsmaal — f. Eks. om hvorledes de tyske Bedriftsraad har virket i Praxis — og endda faa et værdifuldt Materiale til Besvarelsen.

Poul Peter Sveistrup.
